ACORDUL DE COOPERARE ÎN PROCEDURA PENALĂ

Vladislav LUTENU,

Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 343.121:343.163 E-mail: lutesvlad@gmail.com

Reforma recentă a procedurii penale din Republica Moldova a introdus **acordul de cooperare** ca procedură specială menită să stimuleze inculpații să colaboreze cu organele de urmărire penală în vederea descoperirii altor infractori, în schimbul reducerii pedepsei. Instituirea acestui mecanism are ca scop eficientizarea combaterii infracționalității grave și organizate, prin încurajarea așa-zișilor *„colaboratori ai justiției"* să contribuie la investigarea infracțiunilor complexe. Acordul de cooperare a fost reglementat în Codul de procedură penală al Republicii Moldova prin Legea nr. 83/2023 (completată ulterior prin Legea nr. 245/2023), alături de alte proceduri penale *sumare* precum acordul de recunoaștere a vinovăției, acordul judiciar în interes public (aplicabil persoanelor juridice) și procedura judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală . Spre deosebire de acordul de recunoaștere a vinovăției – care poate fi încheiat atât de persoane fizice, cât și juridice, din momentul punerii sub acuzare până la trimiterea dosarului în instanță – acordul de cooperare este rezervat doar persoanelor fizice și poate fi inițiat **doar pe parcursul urmăririi penale**, înainte de faza de judecată. Astfel, legiuitorul a delimitat clar domeniul de aplicare al acestor proceduri speciale, acordul de cooperare având un caracter sui-generis, concentrat pe **colaborarea inculpatului cu procurorul** pentru investigarea altor fapte penale.

Din punct de vedere conceptual, acordul de cooperare reprezintă o formă de *negociere judiciară* asemănătoare unei tranzacții publice între acuzare și apărare. Codul de procedură penală definește explicit instituția: *„acordul de cooperare este o tranzacție încheiată, la propunerea procurorului, între procurorul-șef al procuraturii specializate și învinuitul (persoană fizică) care își recunoaște vina și dorește să coopereze cu organul de urmărire penală, prin facilitarea identificării și tragerii la răspundere penală a altor persoane, în schimbul unei pedepse reduse și a unei forme de executare a acesteia"*. Așadar, inculpatul care acceptă să devină colaborator își asumă două obligații esențiale: **recunoașterea vinovăției** pentru faptele proprii și **cooperarea activă** în vederea probării și tragerii la răspundere a altor participanți la infracțiuni grave. În contrapartidă, statul – reprezentat de procuror – oferă **garantarea unei pedepse reduse** față de limitele normale prevăzute de lege, precum și posibilitatea unei modalități de executare mai blânde. În esență, acordul de cooperare se întemeiază pe principiul utilității publice a contribuției inculpatului: contribuția substanțială la rezolvarea altor cauze penale justifică un tratament sancționator mai indulgent pentru acesta.

Acordul de cooperare este per ansamblu un instrument **promițător și necesar**, eficacitatea sa va depinde în mare măsură de modul în care va fi implementat. În acest sens, au fost formulate o serie de **recomandări concrete**. Printre cele mai importante se numără: precizarea și rafinarea legislației (pentru a elimina ambiguitățile și a stabili criterii clare de aplicare), pregătirea unor ghiduri practice și traininguri pentru procurori și judecători (asigurând o aplicare uniformă și corectă a procedurii), întărirea măsurilor de protecție și a monitorizării colaboratorilor (pentru a garanta că promisiunile de cooperare sunt onorate și securitatea persoanelor este protejată) și evaluarea periodică a rezultatelor acestei instituții în practică. Implementarea acestor propuneri ar contribui la optimizarea instrumentului, sporindu-i eficiența și totodată menținând încrederea în actul de justiție.

Acordul de cooperare nu trebuie privit nici ca un panaceu miraculos, nici ca o cedare a justiției în fața infractorilor, ci ca un **compromis calculat** și atent reglementat, izvorât din realitatea investigativă contemporană. Atunci când este utilizat cu discernământ, acest mecanism poate oferi rezultate notabile – scurtarea duratei proceselor, obținerea de probatoriu solid împotriva marilor criminali și, în ultimă instanță, creșterea siguranței publice. Succesul său depinde de echilibrul între eficiență și echitate: *eficiență* prin faptul că încurajează inculpații să devină aliați ai justiției, și *echitate* prin condiția ca indulgența acordată să fie meritată și controlată riguros de către organele judiciare. Teza concluzionează că, dacă acest echilibru este bine păstrat, acordul de cooperare se poate transforma dintr-o noutate legislativă într-un pilon de bază al politicii penale moderne, contribuind atât la actul de justiție, cât și la interesul general al societății de a-i trage la răspundere pe cei vinovați.

In extenso, **cercetarea** a demonstrat relevanța științifică și practică a subiectului, aducând o contribuție la clarificarea conceptului și la perfecționarea acestuia. Rezultatele obținute – materializate în analize comparative, identificarea lacunelor și recomandările propuse – sunt menite să sprijine factorii de decizie în procesul de **ameliorare legislativă**, precum și practicienii dreptului în aplicarea corectă a noii proceduri. Într-un context mai larg, acordul de cooperare reflectă transformarea paradigmei procesului penal, accentuând latura sa **funcțională și negociabilă**, fără a abdica de la cerințele fundamentale ale dreptății. Acesta este, poate, cel mai important mesaj desprins din prezenta lucrare: *justiția modernă, pentru a face față provocărilor actuale, trebuie să fie inovatoare și flexibilă, însă niciodată în detrimentul principiilor sale de bază*. Acordul de cooperare, așa cum este analizat și propus a fi îmbunătățit în această teză, reprezintă un exemplu elocvent al acestei delicate dar necesare tendințe evolutive.

Recomandat
Tatiana VÎZDOAGĂ, *dr. în drept, conf.univ.*